

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งสังคมการเรียนรู้และยุคแห่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจสูง คุณภาพของคนนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด ลักษณะการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมก็เช่นกัน ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีความสามารถ มีไหวพริบ มีความรอบรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เป็นและรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เยาวชนจึงต้องได้รับการฝึกฝนให้สามารถรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมเพื่อนได้ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะบุคลิกภาพที่เป็นคุณลักษณะจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม (วิณา ประชากุล, 2547)

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก และเมื่อเด็กเจริญเติบโตจนถึงวัยเรียนและถูกส่งไปเข้าโรงเรียนแล้ว สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนนับว่าเป็นแห่งที่สองที่สำคัญมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก โดยเฉพาะบทบาทของครูอาจารย์ในการอบรมเด็กไม่ให้มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงนับว่ามีความสำคัญรองจากบิดามารดา โดยการปฏิบัติต่อเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้นอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะครูควรมีบทบาทอย่างมากในการช่วยแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก แต่ถ้าครูปฏิบัติไม่ถูกต้อง อาจจะยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เลวร้ายยิ่งขึ้น ดังนั้นในการปฏิบัติต่อเด็กครูควรเป็นคนช่างสังเกตและควรมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กพอสมควร โดยเฉพาะปัญหาทางพฤติกรรมบางอย่างของเด็กครูอาจจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้แต่ปัญหาบางอย่างอาจจะเกินความสามารถของครู โดยเฉพาะปัญหาที่มีได้เกิดขึ้นที่โรงเรียน เพราะปัญหาบางอย่างมีสาเหตุมาจากครอบครัวของเด็ก และสภาพแวดล้อมใกล้บ้านเด็กนั้นคือต้นเหตุเกิดจากบ้านแต่เด็กมาแสดงพฤติกรรมออกที่โรงเรียน ถ้ามีปัญหแบบนี้เกิดขึ้นครูควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักสร้างปัญหาในการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ห้องเรียนขาดระเบียบวินัยในการดำเนินการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียนเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นไม่เรียบร้อย นอกจากนี้พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กอาจจะส่งผลเสียต่อตัวเด็กเองในด้านผลการเรียน พัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมในปัจจุบันอาจส่งผลเสียไปถึงอนาคตอีกด้วย ดังนั้นการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย จึงนับได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและสมควรได้รับการแก้ไข (ประสาร ทิพย์ธารา, 2524)

ในประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ และยุโรปตะวันตก เนียงเหนือมักให้ความสนใจ และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเป็นอย่างดี ในทุกโรงเรียนจะมีนักจิตวิทยาและครูแนะแนวคอยให้ความช่วยเหลือเด็กในรายที่มีปัญหามาก จะมีนักพฤติกรรมศาสตร์หรือจิตแพทย์มาช่วยทำงานด้วย ผู้ชำนาญพิเศษนี้จะประชุมกันเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กและหาทางช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ด้วยวิธีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ตลอดจนใช้เทคนิคใหม่ ๆ เพราะเขาถือว่าเด็กทุกคนเป็นสมบัตินี้มีค่าต้องให้ความช่วยเหลือจนเต็มความสามารถ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่เด็กเหล่านี้จะไปสร้างปัญหาทางพฤติกรรมให้แก่สังคม ดังนั้นเด็กจะต้องไม่ได้รับการเฉพาะในด้านการศึกษาเพียงอย่างเดียว เด็กจะต้องได้รับการทั้งทางด้านการศึกษา จิตวิทยาและการแพทย์ควบคู่กันไปด้วย (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

ปัจจุบันการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารทำให้วิถีชีวิตของครอบครัวและสังคมเปลี่ยนแปลงไป กระแสความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว บทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อลูกกลดน้อยลงเด็กจึงอยู่ในสภาพที่ถูกทอดทิ้ง รู้สึกสับสนและขาดความอบอุ่น ตลอดจนการเลือกปฏิบัติการแข่งขันและการตัดสินใจของสังคมบางอย่างทำให้เกิดความขัดแย้งและมีผลทำให้เกิดความคับข้องใจในที่สุด สิ่งแวดล้อมทางสังคมทั้งทางบ้าน ทางโรงเรียนและชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ ล้วนมีอิทธิพลในการเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กทั้งสิ้น เด็กที่ได้เห็นแบบอย่างที่แสดงความก้าวร้าว ก็จะส่งเสริมให้เด็กมีความก้าวร้าวได้เช่นกันและถ้าเด็กเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นแล้วได้รับการต่อต้านหรือถูกลงโทษก็จะเกิดความคับข้องใจและจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้น แบบอย่าง que เด็กได้เห็นในสภาพสังคมไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ พี่น้อง ครูหรือบุคคลอื่นๆ ล้วนมีอิทธิพลในการแสดงพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น พฤติกรรมก้าวร้าวหลายชนิดเป็นผลมาจากการปฏิบัติทางสังคมที่ให้ผลในการเสริมแรง เช่น เมื่อเด็กมีความคับข้องใจ อาจจะร้องไห้ กระแทกเท้าหรือเตะ พ่อแม่มักจะตกใจต่อพฤติกรรมในลักษณะนี้และให้การเสริมแรงโดยการยอมทำตามสิ่งที่เด็กเรียกร้อง หลายคนอาจคิดว่า การลงโทษเด็กที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะเป็นหนทางที่ทำให้เด็กลดความก้าวร้าวได้ นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนให้ใช้การลงโทษ

ในการปรับพฤติกรรมเด็ก เพราะการลงโทษเป็นการหยุดยั้งพฤติกรรมเพียงชั่วคราว แต่ไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ควรใช้การเพิกเฉยเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา (กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์, 2528)

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้วิจัยที่โรงเรียนวัดวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า มีนักเรียนบางคนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความก้าวร้าวทางกาย เช่น การชอบทุบตีเพื่อน การเตะเพื่อน การตอยเพื่อน รังแกเพื่อน ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ รวมทั้งผลการวิจัยของเพ็ญสุข ไทยอุดมทรัพย์ (2551) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีพฤติกรรมเกียจคร้าน ขาดระเบียบ ไม่เชื่อฟัง พูดคำหยาบ ก้าวร้าวทำร้ายเพื่อน และชอบก่อกวนชั้นเรียน ส่วนเพศหญิงมีพฤติกรรมอิจฉาริษยา เจ็บขริบผิปกตมามากกว่าเพศชาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาในห้องเรียน และส่งผลเสียต่อการจัดการเรียนการสอน และการควบคุมชั้นเรียนจึงสมควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้นเสียแต่เนิ่น ๆ เพราะถ้าไม่เช่นนั้นแล้วพฤติกรรมที่มีปัญหานี้ นอกจากจะทำให้เพื่อนในห้องเรียนเกิดความเคียดแค้นแล้วยังจะส่งผลเสียให้กับตัวเด็กและโดยส่วนรวม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในห้องเรียนเด็กปฐมวัยที่มีเด็กจำนวนมากที่มาจากครอบครัวและพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกันในขณะที่ครูซึ่งมักมีอยู่คนเดียวต้องทำหน้าที่หลายอย่าง การลงโทษ เจ็บแค้น ดุ หรือ ว่ากล่าวตักเตือนข่มขู่ไม่ได้ผลและเพิ่มปัญหามากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผลของการเบี่ยงเบนความสนใจที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยที่ละน้อยโดยไม่มีการลงโทษ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบจำนวนเด็กปฐมวัยที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวก่อนและหลังการปรับพฤติกรรมโดยวิธีการเบี่ยงเบนความสนใจ

สมมุติฐานของการวิจัย

จำนวนเด็กที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หลังการทดลองจะน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3 - 5 ปี จำนวน 20 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในห้องเดียวกันของโรงเรียนวัดวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3 - 5 ปี จำนวน 20 คน ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอย่างน้อย จากการสังเกตและคัดเลือกแบบเจาะจงของผู้วิจัยจากจำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และทุกช่วงเวลาที่เด็กแต่ละคนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในขณะที่มีการเรียนการสอนหรือทำกิจกรรม

4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 4.1 ตัวแปรอิสระ คือการปรับพฤติกรรมโดยวิธีการเบี่ยงเบนความสนใจ
- 4.2 ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยจำนวน 20 คนซึ่งเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากประชากรเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3 - 5 ปีของโรงเรียนวัดวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สามารถเป็นตัวแทนประชากรเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทั่ว ๆ ไปได้

2. การปรับพฤติกรรมโดยวิธีการเบี่ยงเบนความสนใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักการและทฤษฎีมีความแม่นยำตรงตามโครงสร้างทฤษฎี (Construct Validity) เพราะได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

3. แบบตรวจสอบพฤติกรรมก้าวร้าว ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีความแม่นยำตรงตามโครงสร้างทฤษฎี (Construct Validity) เพราะได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หมายถึง การนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรมที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้หรือการวางเงื่อนไขและแนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549)

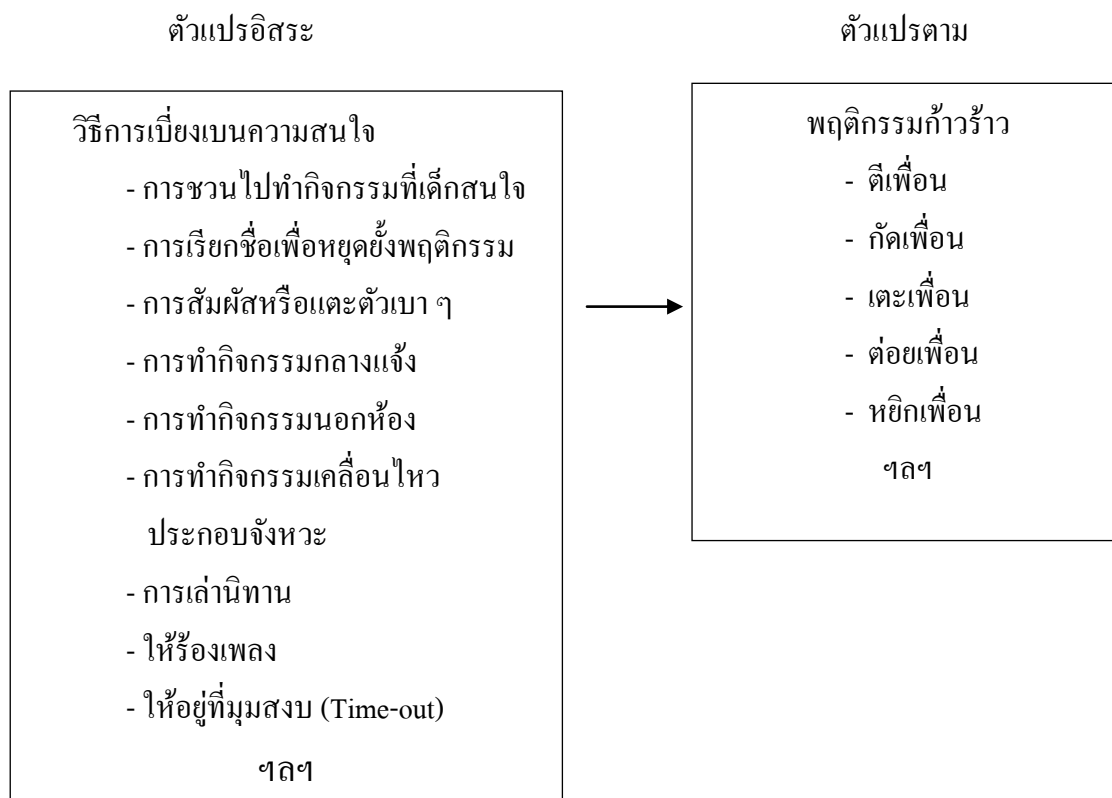
2. วิธีการเบี่ยงเบนความสนใจ (Distraction) หมายถึง วิธีการปรับพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลเปลี่ยนความสนใจจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่เหมาะสมไปสู่การกระทำอย่างอื่น หรือต่อสิ่งอื่นที่เหมาะสมกว่าโดยไม่มีการลงโทษหรือเสริมแรง เช่น การให้เด็กที่กำลังรังแกเพื่อนไปเล่นตามมุม หรือทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น (ธีระ ประพฤติกิจ, 2538)

3. พฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive Behavior) หมายถึง พฤติกรรมการสนองตอบต่อบุคคลหรือสิ่งของในลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม โดยการแสดงออกทางกาย ทางวาจาที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนทั้งทางร่างกายจิตใจ และทรัพย์สิน ซึ่งสามารถสังเกตและประเมินด้วยแบบตรวจสอบพฤติกรรมก้าวร้าวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 23 พฤติกรรม

4. แบบตรวจสอบพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive Behavior Checklist) หมายถึง แบบสังเกตและประเมินว่าเด็กปฐมวัยแต่ละคนทำหรือไม่ทำพฤติกรรมก้าวร้าวตามรายการที่กำหนดไว้ 23 พฤติกรรม เช่น ดีเพื่อน หยิกเพื่อน เตะเพื่อน คำเพื่อน เป็นต้น

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 - 5 ปี จำนวน 20 คน ซึ่งเรียนรวมกันอยู่ในห้องเดียวกันทั้งหมดของโรงเรียนวัดวังมะนาว อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. การปรับพฤติกรรมโดยวิธีการเบี่ยงเบนความสนใจจะเป็นประโยชน์ ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย โดยไม่ต้องใช้วิธีการลงโทษ
2. เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ถูกปรับพฤติกรรมโดยวิธีเบี่ยงเบนความสนใจจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง